

Akaidî ve imanî hükümleri, kavî ve sabit kılmakla meleke haline getiren ancak ibadettir.

Bakara Suresi 21-22. âyetler

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝
الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ
بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

Yani “Ey insanlar! Sizi ve sizden evvelkileri yaratan Rabb’inize ibadet ediniz ki takva mertebesine vâsıl olasınız. Ve yine Rabb’inize ibadet ediniz ki arzı size döşek, semayı binanıza dam yapmış ve semadan suları indirmiş ki sizlere rızık olmak üzere yerden meyve ve sair gıdaları çıkartsın. Öyle ise Allah’a misil ve şerik yapmayınız. Bilirsiniz ki Allah’tan başka mabud ve hâlıkınız yoktur.”

Mukaddime

Akaidî ve imanî hükümleri, kavî ve sabit kılmakla meleke haline getiren ancak ibadettir. Evet, Allah’ın emirlerini yapmaktan ve nehiylerinden sakınmaktan ibaret olan ibadetle, vicdanî ve aklî olan imanî hükümler terbiye ve takviye edilmezse eserleri ve tesirleri zayıf kalır. Bu hale, âlem-i İslâm’ın hal-i hazırdaki vaziyeti şahittir.

Ve keza ibadet, dünya ve âhiret saadetlerine vesile olduğu gibi maaş ve meâde, yani dünya ve âhiret işlerini tanzime sebeptir ve şahsî ve nev’î kemalâta vasıta ve Hâlık ile abd arasında pek yüksek bir nisbet ve şerefli bir rabıttır.

İbadetin dünya saadetine vesile olduğunu izah eden cihetler:

Birisi: İnsan, bütün hayvanlardan mümtaz ve müstesna olarak acib ve latîf bir mizaç ile yaratılmıştır. O mizaç yüzünden insanda çeşit çeşit meyiller, arzular meydana gelmiştir. Mesela, insan en müntehab şeyleri ister, en güzel şeylere meyleder, ziynetli şeyleri arzu eder, insaniyete lâıyk bir maişet ve bir şerefle yaşamak ister.

Şu meyillerin iktizası üzerine yiyecek, giyecek ve sair hâcetlerini, istediği gibi güzel bir şekilde tedarikinde çok sanatlara ihtiyacı vardır. O sanatlara vukufu olmadığından ebna-yı cinsiyle teşrik-i mesai etmeye mecbur olur ki her birisi, semere-i sa’yiyle arkadaşına mübadele suretiyle yardımda bulunsun ve bu sayede ihtiyaçlarını tesviye edebilsinler.

Fakat insandaki kuvve-i şeheviye, kuvve-i gazabiye, kuvve-i akliye; Sâni’ tarafından tahdid

edilmediğinden ve insanın cüz-i ihtiyarîsiyle terakkisini temin etmek için bu kuvvetler başıboş bırakıldığından, muamelatta zulüm ve tecavüzler vukua gelir. Bu tecavüzleri önlemek için cemaat-i insaniye çalışmalarının semerelerini mübadele etmekte adalete muhtaçtır. Lâkin her ferdin akı, adaleti idrakten âciz olduğundan küllî bir akla ihtiyaç vardır ki fertler, o küllî akıldan istifade etsinler. Öyle küllî bir akıl da ancak kanun şeklinde olur. Öyle bir kanun ancak şeriattır.

Sonra o şeriatin tesirini, icrasını, tatbikini temin edecek bir merci, bir sahip lâzımdır. O merci ve o sahip de ancak peygamberdir. Peygamber olan zatın da zahiren ve bâtinen halka olan hâkimiyetini devam ettirmek için maddî ve manevî bir ulviyete ve bir imtiyaza ihtiyacı olduğu gibi, Hâlık ile olan derece-i münasebet ve alâkasını göstermek için de bir delile ihtiyacı vardır. Böyle bir delil de ancak mu'cizelerdir.

Sonra Cenab-ı Hakk'ın emirlerine ve nehiyelerine itaat ve inkıyadı tesis ve temin etmek için Sâni'in azametini, zihinlerde tesbit etmeye ihtiyaç vardır. Bu tesbit de ancak akaid ile yani ahkâm-ı imaniyenin tecellisiyle olur. İmanî hükümlerin takviye ve inkişaf ettirilmesi ancak tekrar ile teceddüd eden ibadetle olur.